

Individual-organizational construction of research from the opinions of faculty members

Fariba. Danivi¹, Fatemeh. Makkizadeh², Hossein. Afrasiabi³, Abolfazl. Asadnia^{4*}, Zahra. Falakodin⁵

¹ Department of Sociology, Faculty of Social science, Yazd University, Yazd, Iran

² Associate Professor, Department of knowledge and information science, Faculty of Social Science, Yazd University, Yazd, Iran

³ Associate Professor, Department of Sociology, Faculty of Social Science, Yazd University, Yazd, Iran

⁴ Assistant professor, Department of knowledge and information science, Faculty of literature and humanities, Shahid Bahonar University, Kerman, Iran

⁵ PhD, Sociology, Faculty of Social science, Yazd University, Yazd, Iran

* Corresponding author email address: asadnia@uk.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Danivi, F., Makkizadeh, F., Afrasiabi, H., Asadnia, A., & Falakodin, Z. (2024). Individual-organizational construction of research from the opinions of faculty members. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 30(3), 20-38.

© 2024 the authors. Published by Institute for Research and Planning in Higher Education (IRPHE), Tehran, Iran. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) License.

ABSTRACT

Factors affecting the educational and research activities of university faculty members is a particularly interesting and controversial topic that has led to numerous researches. The present study was also conducted in order to analyze the opinion of faculty members about research activities in Mohaghegh Ardabili University. In order to collect the findings using interviews, the opinions of experienced and leading research faculty members were analyzed. The participants were 15 faculty members of different fields in three groups of basic sciences, humanities and technical engineering of Mohaghegh Ardabili University. Therefore, in this research, it was tried to select the studied sample from among the policy makers of the relevant fields of the scientific system, faculty members with group management experience, experts and specialists in the research subject, faculty members' research performance evaluation units, faculty members with management experience at the college and university level. , because these people, as cases rich in information and experiences, provide the best background for in-depth studies. The use of a specific method of data analysis in this approach led to the construction of a basic theme called "individual-social structure of research" based on which the proposed model is designed to describe the factors affecting the research activities of faculty members. The formation of research activities was investigated and analyzed under the influence of five general factors of personal and professional skills, academic conditions, facilitating strategies, organization-oriented structures and extra-organizational structures. Each of these factors as the main theme also included sub-themes. By reviewing the themes, among the main themes obtained, "individual-organizational construction of research" was identified as the central idea and related to other themes. Although individual factors are at the disposal of researchers and they are trying to increase their personal and professional characteristics such as learning skills, performing job duties and increasing scientific literacy in order to conduct research, but until the organizational factors that are in It is not within their scope to facilitate research, one cannot expect scientific and research growth and development.

Keywords: Faculty members, university, research activity, thematic analysis, Mohaghegh Ardabili University.

فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی

دوره ۳۰، شماره ۳، صفحه ۳۸-۲۰

شاپای الکترونیکی: ۲۷۱۷-۲۲۰۱

برساخت فردی-سازمانی پژوهش از دیدگاه اعضای هیئت علمی

فریبا دنیوی^۱، فاطمه مکی زاده^۲، حسین افراسیابی^۳، ابوالفضل اسدنیای^۴، زهرا فلک الدین^۵

۱. دانشجوی دکتری پردیس علوم اجتماعی و انسانی، دانشکده علوم اجتماعی یزد، دانشگاه یزد، یزد، ایران
۲. دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران
۳. دانشیار، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران
۴. استادیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران
۵. دکتری جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

*ایمیل نویسنده مسئول: asadnia@uk.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی اصلی

نحوه استناد به این مقاله:

دنیوی، فریبا، مکی زاده، فاطمه، افراسیابی، حسین، اسدنیای، ابوالفضل، و فلک الدین، زهرا. (۱۴۰۳). برساخت فردی-سازمانی پژوهش از دیدگاه اعضای هیئت علمی. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*, ۳۰(۳), ۳۸-۲۰.

© ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY 4.0) صورت گرفته است.

عوامل مؤثر بر فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها به‌طور خاص موضوعی پرجاذبه و بحث‌برانگیز است که تحقیقات متعددی را به دنبال داشته است. پژوهش حاضر نیز به‌منظور واکاوی دیدگاه اعضای هیئت علمی در مورد فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه محقق اردبیلی انجام گرفته است. پژوهش حاضر کیفی با استراتژی داده بنیاد است. برای جمع آوری داده‌ها با ۱۵ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه محقق اردبیلی مصاحبه ساختار نیافته انجام گرفت. داده‌ها با روش شش مرحله‌ای برونو و کلارک شامل آشنا شدن با داده‌ها، ایجاد کدهای اولیه، جستجو و شناخت مضامین، ترسیم شبکه مضامین، تحلیل شبکه مضامین و تدوین گزارش تحلیل شد. شکل‌گیری فعالیت‌های پژوهشی تحت تأثیر پنج عامل کلی مهارت فردی و حرفه‌ای، شرایط آکادمیک، راهبردهای تسهیلگر، ساختارهای سازمان محور و ساختارهای برون سازمانی بررسی و مورد تحلیل قرار گرفت. هر یک از این عوامل به‌عنوان مضمون اصلی شامل خرده مضامین فرعی نیز بودند. با مرور مضامین، درنهایت از بین مضامین اصلی به‌دست‌آمده «برساخت فردی-سازمانی پژوهش» یعنی عوامل فردی و سازمانی مؤثر بر پژوهش به‌عنوان اندیشه مرکزی و مرتبط با سایر مضامین شناسایی شد. اگر چه عوامل فردی در اختیار پژوهشگران است و آن‌ها تلاش دارند تا ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای خود نظیر مهارت‌آموزی، انجام وظایف شغلی و افزایش سواد علمی را به جهت انجام پژوهش افزایش دهند اما تا زمانی که عوامل سازمانی که در حیطه اختیار آن‌ها نیست تسهیل کننده امر پژوهش نباشد، نمی‌توان انتظار رشد و توسعه پژوهشی و علمی را داشت.

کلیدواژگان: اعضای هیئت علمی، دانشگاه، فعالیت پژوهشی، تحلیل مضمون، دانشگاه محقق اردبیلی.

مقدمه

اهمیت تولید علم و توسعه پایدار آن مستلزم عملکرد سنجیده و علمی پژوهشگران بسیاری است که در این راه گام بر می‌دارند. سرعت پیشرفت‌های علم و فناوری در زمینه‌های مختلف علوم و اهنگ پرشتاب جهانی شدن سبب شده است تا تولید علم به عنوان نیازی مبرم برای حفظ و بقا کشورها ضرورتی اجتناب ناپذیر شود (Arab-Rahmatipour et al., 2023). گاهی کسب موقعیت شغلی بهتر، کسب درآمد، رسیدن به جایگاه اجتماعی مطلوب برای افراد دانشگاهی و گاهی توسعه و حل مسائل مبتلابه‌ای که کشور با آن دست به گریبان است، می‌تواند انگیزه پژوهش باشد. علیپور، رومیانی و یاراحمدی (Alipoor et al., 2023) نشان دادند که شایستگی‌های تخصصی و حرفه‌ای که بر اساس تولیدات علمی قابل سنجش است یکی از ملاک‌های مهم جذب اعضای هیئت علمی در دانشگاه فرهنگیان است.

فعالیت‌های پژوهشی یکی از مهم‌ترین موضوع‌هایی است در دهه‌های اخیر در سطح سازمانی و کشوری توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده (Akbari, 2010) و در چنین شرایطی کشورهای در حال توسعه در تلاش هستند تا نقش دانشگاه‌ها و به طور ویژه فعالیت‌های پژوهشی را در توسعه ملی مورد توجه قرار دهند (Mirsepasi & Afghahi, 2012). فعالیت‌های پژوهشی متأثر از عوامل گوناگونی است که رسیدن به حقیقت تنها یکی از آن‌هاست (Haidari, 2013). بنابراین ضروری می‌نماید که با شناخت عوامل فردی و سازمانی موثر بر این حیطه سیاستگذاری‌ها را مبتنی بر واقعیت‌های علمی قرار داد. پژوهش‌های پیشین نیز به این نکته اشاره داشتند که پژوهش به عنوان پیشران توسعه تحت تأثیری عوامل گوناگونی قرار دارد.

دسته‌ای از این پژوهش‌ها به عوامل فردی و شخصیتی پرداخته و دسته‌ای دیگر به عوامل محیطی همچون مشوق‌ها و موانع پرداخته‌اند. شمس (Shams, 2016) این عوامل را به چهار گروه عوامل محیطی، سازمانی، فردی و مدیریتی تقسیم می‌کند.

دبیران، رزوان فر و اسدی (Dabirian et al., 2010) عواملی چون سابقه کاری، شرایط کاری و حمایت‌های سازمانی به عنوان عوامل موثر بر تولیدات علمی پژوهشگران نام می‌برند و نشان دادند که حمایت‌های سازمانی و مشارکت در مدیریت دو متغیر پیش بین در حوزه تولیدات علمی کشاورزی ایران هستند.

بلیکس و همکاران (Blix et al., 1994) گزارش دادند که ۶۶ درصد از اساتید دانشگاه از کمبود منابع و زمان برای پژوهش شکایت دارند و از استرس ناشی از کمبود زمان رنج می‌برند. در پژوهش‌ها البته به دلایل دیگری همچون روند آهسته در پیشرفت شغلی، سرخوردگی حرفه‌ای و حقوق ناکافی، ابهام نقش، خواسته‌های شغلی متناقض و وقفه‌های مکرر برای انتشار آثار علمی نیز اشاره شده است (Kinman, 1998). جاکوب و لِفگرن (Jacob & Lefgren, 2011) «نقش کمک‌های مالی در بهره‌وری علمی» را مورد بررسی قرار دادند. نمونه مورد بررسی آن‌ها تمامی پروژه‌های علمی (موفق و ناموفق) موسسه ملی سلامت^۱ آمریکا در بازه زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۰ که مشمول دریافت کمک هزینه پسادکتری و کمک هزینه تحقیقاتی استاندارد، بود. نتایج آن‌ها نشان داد دریافت کمک هزینه مالی پسادکتری یا تحقیقاتی استاندارد نتجر به افزایش مدارک علمی در یک بازه ۵ ساله شده است و به طور متوسط دریافت کنندگان کمک مالی پسادکتری ۲۰ درصد و کمک مالی استاندارد ۷ درصد افزایش بهره‌وری داشته‌اند.

تیترو و همکاران (Teater et al., 2018) در پژوهش خود «فعالیت تحقیقاتی در میان اساتید مددکاری اجتماعی بریتانی» را با استفاده از یک پیمایش مقطعی ترکیبی (۲۰۰ نفر) و پیگیری مصاحبه‌های فردی (۱۱ نفر) مورد بررسی قرار دادند. نتایج آن‌ها نشان داد که ۷۳ درصد

^۱. National institutes of Health

جامعه مورد بررسی فعال پژوهشی هستند، اما تحلیل دو متغیره نشان داد که اساتید مورد بررسی زمان کمتری را برای تحقیق و تدریس و زمان بیشتری را صرف امور اداری نسبت به آنچه مورد انتظار دانشگاه است، صرف می کنند.

آرمیجوس و همکاران (Armijos Valdivieso et al., 2022) عوامل مؤثر بر خروجی پژوهشی فردی را در سه کشور اکوادور، پرو و کلمبیا مورد بررسی قرار دادند. نتایج آن‌ها بیانگر این امر بود که انتشارات پژوهشی قبلی عامل اصلی تبیین تولید تحقیقات بعدی است و عواملی چون سن، رتبه علمی، زمان صرف شده برای تحقیق، تخصیص منابع، شناخت و مسئولان پژوهش نیز تأثیر مستقیمی بر خروجی پژوهش دارند. شفیعی و سبحانی (Shafiee & Sobhani, 2018) به تحلیل و تبیین عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران با رویکرد آمیخته و الگوسازی چند سطحی پرداختند. یافته‌های پژوهشی حاصل از مصاحبه‌ها نشان داد که ارائه یک نظام واحد ارزیابی عملکرد پژوهشی برای اعضای هیئت علمی دانشگاه بدون توجه به ماهیت رشته‌ها، کم‌توجهی به تجربیات جهانی در زمینه ارزیابی عملکرد و بدون نظر گرفتن یک سیستم انگیزشی مناسب، سبب هدایت رفتار پژوهشی اعضای هیئت علمی به سمت کمی‌گرایی در پژوهش، نوآوری ضعیف در پژوهش بدون توجه به مسئولیت اجتماعی خواهد شد. لشکری، صالحی و زمانی (Lashkari et al., 2021) در پژوهشی با عنوان «ارائه مدل آینده‌پژوهی جهت ارتقای کیفیت فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه آزاد اسلامی استان مازندران»، نشان داد که در بین ابعاد آینده‌پژوهی بُعد سازمانی دارای تأثیر بیشتر و بُعد عملکردی دارای تأثیر کمتر است. در بین ابعاد فعالیت‌های پژوهشی نیز هسته‌های فناوری دارای بیشترین تأثیر و مؤلفه چاپ مقالات دارای کمترین تأثیر بود.

عرب رحمتی پور، میرحسینی و سعیدی (Arab-Rahmatipour et al., 2023) نشان دادند که بین تبادل دانش و تولید علم از دیدگاه اعضای هیات علمی رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران رابطه و همبستگی معنادار و مثبت وجود دارد. همچنین میان تولید علم و ابعاد تسریع در پژوهش، تسهیل در استفاده از دانش، کاهش موانع در پژوهش، شفاف‌سازی دانش به دست آمده و گسترش پژوهش ارتباط قوی و معنادار وجود دارد.

زمانی و پورآتشی (Zamani & Pouratashi, 2022) یکی از عوامل ضعف فعالیت‌های پژوهشی در ایران را نبودن روحیه کار تیمی ذکر می‌کنند، هر چند افراد در زمان‌هایی کار تیمی انجام داده‌اند اما رغبت چندانی نسبت به آن ندارند چرا که نتوانستند از مزایا و منافع لازم بهره‌مند شوند و حتی گاهی نیز متهم به زد و بند و باندبازی شده‌اند. به باور آن‌ها چنین امری برخاسته از عوامل فردی و موانع درون سازمانی و درون دانشگاهی است.

بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد که عوامل مطرح شده در پژوهش‌ها-چه عوامل سطح خرد و فردی مانند مهارت، انگیزه و... توجه شده و هم مسائل سطح کلان مانند مسائل ساختاری، سازمانی مانند بودجه، امکانات- در طول زمان و مکان‌های جغرافیایی متفاوت تقریباً به یک شکل بوده و تنها شدت وضع آن‌ها متفاوت از یکدیگر است. با توجه به اینکه یکی از شاخص‌های اصلی در جذب اعضای هیئت علمی و همچنین طی کردن فرآیندهای ارتقاء انجام فعالیت‌های پژوهشی و چاپ مقالات علمی است و همچنین یکی از عوامل هویت بخش به کادر علمی دانشگاه‌ها کمیت و کیفیت بروندهای پژوهشی آن‌ها می‌باشد پرداختن به مسائلی که اعضاء هیئت علمی برای انجام پژوهش با آن مواجهه هستند، الزامی به نظر می‌رسد؛ تا بتوان با داشتن بینشی روشن حمایت‌های مادی و معنوی را از این قشر به عمل آورد. لذا پژوهش حاضر درصدد بررسی نگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی نسبت به برون ساخت فعالیت‌های پژوهشی و عوامل مؤثر و بازدارنده این مسیر از دیدگاه آن‌ها بررسی شد.

روش پژوهش

رویکردی که برای انجام این پژوهش انتخاب شد، کیفی داده بنیاد است، به باور کراسل (Creswell, 2015) چنین رویکردی برای مطالعه فرآیندها، توضیح و تبیین اقدامات افراد، یا برای توضیح تعاملات در میان افراد مورد استفاده قرار می‌گیرد. به واقع برای پاسخگویی به پرسش‌های مربوط به عوامل اثرگذار پژوهش داده بنیاد طرح مناسبی است (Braun & Clarke, 2006). از آنجا که پژوهش حاضر به دنبال شناسایی عوامل فردی و سازمانی مؤثر بر فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیات علمی است، نظریه داده بنیاد بکار گرفته شد. جامعه پژوهش حاضر اعضای هیات علمی دانشگاه محقق اردبیلی که بر اساس آیین نامه‌های وزارت عتف به عنوان پژوهشگر برتر یا سرآمد پژوهشی شناخته شده بودند. به منظور شناسایی این افراد از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. در این نوع نمونه‌گیری قصد محقق انتخاب مواردی است که با توجه به هدف پژوهش اطلاعات زیادی داشته باشند. این نوع نمونه‌گیری به دنبال ایجاد قوانین ثابت و تغییرناپذیر و تعمیم نتایج نیست، بلکه سعی در شناخت بهتر هر پدیده در زمینه خاص دارد (Gall et al., 2016).

به منظور گردآوری داده‌ها مصاحبه ساختار نیافته اجرا شد. مریام مصاحبه را یکی از روش‌های گردآوری داده در روش نظریه داده بنیاد می‌داند (Faraji Armaki et al., 2012). هر مصاحبه به طور میانگین بین ۳۵ الی ۹۰ دقیقه طول کشید. فرآیند انجام مصاحبه بدین گونه بود که یک هفته قبل از زمان تعیین شده عنوان و هدف پژوهش، چرایی انتخاب مصاحبه شونده، نحوه بکارگیری داده‌ها و همچنین سؤال‌های پژوهش برای وی ارسال می‌شد. بلافاصله بعد از هر مصاحبه متن آن پیاده سازی و مورد تحلیل قرار می‌گرفت تا نتایج آن در اصلاح پرسش‌های پژوهش و مصاحبه بعدی بکار گرفته شود.

برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون استفاده شد. بویاتزیس تحلیل مضمون را نه روشی خاص بلکه ابزاری مناسب برای روش‌های مختلف معرفی می‌کند (Faraji Armaki et al., 2012). تحلیل مضمون روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای (مضامین) موجود در درون داده‌ها است. این روش در حداقل خود، داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند (Kamali, 2018). روش تحلیل مضمون انواع مختلف دارد که در این پژوهش از روش پیشنهادی براون و کلارک (Braun & Clarke, 2006) استفاده شد. گام‌های شش‌گانه تحلیل داده‌ها مطابق ذیل انجام شد.

گام اول: آشنا شدن با داده‌ها، متن رونویسی شده هر مصاحبه چندین بار خوانده می‌شود تا محقق با عمق و غنای محتوای آن‌ها آشنا شود. غرق شدن در داده‌ها، مستلزم مطالعه و مرور مکرر داده‌ها به روشی فعال است. گام دوم: ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری گام دوم، زمانی آغاز می‌شود که محقق، داده‌ها را مطالعه کرده و با آن‌ها آشنا باشد. همچنین، فهرستی اولیه از ایده‌های موجود در داده‌ها و نکات جالب آن‌ها، تهیه می‌شود. در این گام، از کدها برای تقسیم داده‌های متنی به قسمت‌های قابل فهم و استفاده‌پذیر مانند بند، عبارت، کلمه یا سایر معیارهایی که برای تحلیل خاص الزام است، استفاده گردد. گام سوم: جستجو و شناخت مضامین، گام سوم وقتی شروع می‌شود که همه داده‌ها، کدگذاری اولیه شده بودند و فهرستی طولانی از کدهای مختلف در مجموعه داده‌ها شناخته شود. این گام که به تحلیل در سطحی کلان‌تر از کدها تمرکز دارد. گام چهارم: ترسیم شبکه مضامین با استفاده از مضامینی که در گام قبل شناخته شدند، در این گام شبکه مضامین شکل می‌گیرد و ممکن مضامینی که با یکدیگر همپوشانی دارند با هم تفکیک و بعضی مضامین از یکدیگر جدا شوند. گام پنجم: تحلیل شبکه مضامین، این گام وقتی شروع می‌شود که محقق به شبکه‌های مضامین رضایت بخشی برسد. در این گام مضامین به دست آمده جهت تحلیل داده‌ها، نام‌گذاری، تعریف و تعدیل شوند. گام ششم: تدوین گزارش، این گام وقتی آغاز شود که مجموعه کاملی از مضامین نهایی، فراهم شود. در این مرحله محقق به تحلیل و تدوین گزارش نهایی تحقیق پرداخت خواهد شد.

معیار توقف مصاحبه اشباع نظری بود. در این روش فرآیند رفت و برگشتی بین گردآوری و تحلیل داده تا رسیدن به اشباع مقوله ادامه می‌یابد تا زمانی که پژوهشگر متوجه می‌شود داده‌ها، اطلاعات تازه‌ای در زمینه مورد بررسی در اختیارش قرار نمی‌دهد (Creswell, 2015).
جدول ۱. خصوصیات شرکت‌کنندگان در مصاحبه را به تصویر می‌کشد.

جدول ۱

سیمای مشارکت‌کنندگان در پژوهش

مصاحبه‌شونده	رشته تحصیلی	مقطع تحصیلی	مرتبۀ علمی
۱	مکانیک ماشین‌های کشاورزی	دکتری	دانشیار
۲	خاک‌شناسی	دکتری	استادیار
۳	علوم تربیتی (فلسفه تعلیم و تربیت)	دکتری	استادیار
۴	روانشناسی عمومی	دکتری	دانشیار
۵	مدیریت دولتی	دکتری	استاد
۶	علوم اقتصادی	دکتری	استادیار
۷	زبان انگلیسی	دکتری	دانشیار
۸	آموزش زبان انگلیسی	دکتری	استادیار
۹	آموزش زبان انگلیسی	دکتری	استادیار
۱۰	زبان‌شناسی	دکتری	استادیار
۱۱	مهندسی عمران-هیدرولیک	دکتری	استادیار
۱۲	مهندسی عمران	دکتری	استادیار
۱۳	مدیریت منابع انسانی	دکتری	استادیار
۱۴	عمران	دکتری	استادیار
۱۵	ریاضی	دکتری	دانشیار

یافته‌های پژوهش

به منظور تحلیل مصاحبه‌ها، از کدگذاری باز و محوری و منتخب استفاده شد. ابتدا عمل کدگذاری باز بر روی متون انجام گرفت. مصاحبه‌ها چند مرتبه به‌دقت خوانده شد، این مرور منجر به شناسایی و یافتن مفاهیم مرتبط با هدف پژوهش شد، که این اقدام به روش کدگذاری باز موسوم است. این مرحله تا اشباع نظری یعنی جایی که دیگر کدهای جدید شناسایی نمی‌شود، ادامه پیدا کرد. نتیجه این مرحله شناسایی تعداد زیادی کد باز بود. کدهای به دست آمده در مرحله اول، بعد از چند بار غربال کردن و ملاحظه مشابهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها ادغام شده و در نهایت کدها به تعداد محدودتری تقلیل یافت و بر اساس آن ۵ مضمون اصلی، ۲۳ مضمون فرعی و ۹۶ کد اولیه شناسایی گردید. همه مضامین شناسایی شده تحت عنوان کلی "برساخت فردی_سازمانی پژوهش" یعنی آنچه که عوامل فردی و سازمانی مؤثر بر پژوهش است، نامگذاری شد.

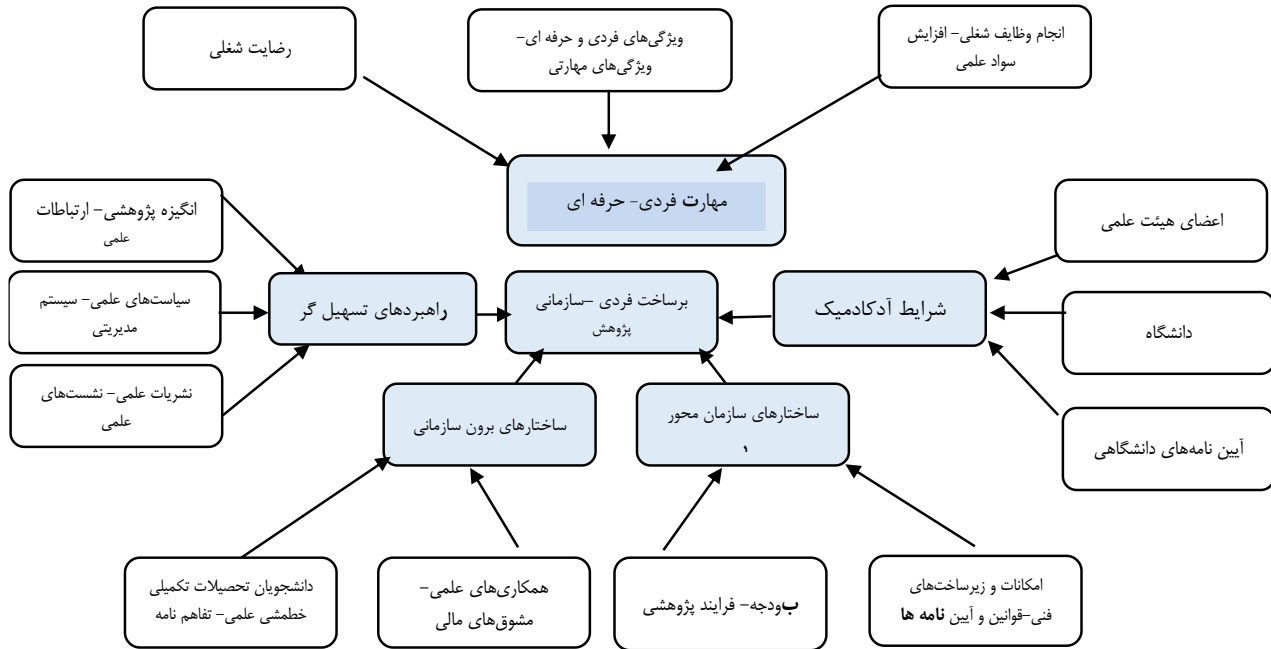
جدول ۲

مضامین و عوامل مؤثر شکل‌گیری فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی

مضمون اصلی	مهارت فردی و حرفه‌ای				
مضامین فرعی	۱. انجام وظایف شغلی	۲. افزایش سواد علمی	۳. ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای	۴. ویژگی‌های مهارتی	۵. رضایت شغلی
مفاهیم	آموزش؛ پژوهش؛ تألیف کتاب و مقاله؛ ترجمه؛ شرکت در کنفرانس‌ها	ارتقای رتبه علمی؛ به‌روزرسانی اطلاعات علمی؛ محک زدن سواد علمی	حل مسائل حوزه تخصصی؛ دغدغه‌های اجتماعی؛ انگیزه و علائق شخصی؛ گرایش موضوعی رشته تحصیلی؛ رقابت علمی؛ مقطع تحصیلی	مهارت مقاله‌نویسی؛ مهارت بازاریابی اطلاعات؛ مهارت‌های فنی؛ تسلط به زبان خارجی؛ تجربه پژوهشی؛ مهارت موضوعی	امتیازات علمی؛ ارتقاء جایگاه شغلی؛ حقوق و مزایا؛ موقعیت اجتماعی
مضمون اصلی	شرایط آکادمیک				
مضامین فرعی	۱. اعضای هیئت علمی	۲. دانشگاه	۳. آیین‌نامه‌های دانشگاهی		
مفاهیم	مرتبه علمی؛ شاخص اج-ایندکس؛ نگرش پژوهشگر؛ اراده و انگیزه پژوهشی؛ رقابت علمی	کیفیت دانشگاه؛ سطح علمی؛ امکانات آموزشی و پژوهشی؛ سواد علمی دانشجویان تحصیلات تکمیلی؛ جهت‌گیری علمی؛ ماهیت رشته‌های تخصصی؛ سواد علمی اعضای هیئت علمی	قوانین تسهیلات؛ تسهیلات؛ ارزش‌گذاری کیفی تولیدات علمی؛ مطالبات پژوهشی دانشگاه‌ها		
مضمون اصلی	راهبردهای تسهیلگر				
مضامین فرعی	۱. انگیزه پژوهشی	۲. ارتباطات علمی	۳. سیاست‌های علمی	۴. سیستم مدیریتی	۵. نشریات علمی
مفاهیم	انگیزه؛ علاقه فردی؛ میل به انجام کار	همکاری علمی؛ هم‌پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی؛ اشتراک یافته‌های علمی	سیاست‌های پیش برنده؛ سیاست‌های مدیریتی؛ سیاست‌های پژوهشی؛ سیاست‌های دانشگاهی	مدیریت دانشگاهی؛ مدیریت کارگروه‌های تخصصی	سیاست‌ها و خط مشی انواع مجلات، فرایندهای داوری، نگاه سردبیر و هیات تحریریه به موضوعات.
مضمون اصلی	ساختارهای سازمان محور				
مضامین فرعی	۱. امکانات و زیرساخت‌های فنی	۲. بودجه	۳. فرایند پژوهشی	۴. قوانین و آیین‌نامه‌ها	
مفاهیم	کتابخانه‌های تخصصی؛ آزمایشگاه‌های مجهز؛ تجهیزات فنی؛ امکانات رفاهی؛ اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی	توزیع عادلانه منابع مالی؛ تسهیلات پژوهشی؛ حمایت‌های مالی؛ بنگاه‌های تجاری	حوزه تخصصی پژوهشگر؛ خط‌مشی پژوهشی دانشگاه‌ها؛ نیازسنجی؛ توانمندی‌های شخصی؛ قطب‌های علمی؛ شرایط رقابتی؛ ارائه الگوهای پژوهشی؛ مطالعات توسعه‌ای و کاربردی	تسهیل فرآیندهای اداری؛ آیین‌نامه‌های غیرمتمرکز (بومی)؛ آیین‌نامه‌های جامع و منعطف	
مضمون اصلی	ساختارهای برون‌سازمانی				
مضامین فرعی	۱. همکاری‌های علمی	۲. دانشجویان تحصیلات تکمیلی	۳. مشوق‌های مالی	۴. خط‌مشی علمی	۵. تفاهم‌نامه‌ها
مفاهیم	نقل‌وانتقال تجربیات پژوهشی؛ به‌روزرسانی اطلاعات علمی؛ اجرای طرح‌های مشترک علمی	اعتبار علمی؛ فعالیت‌های پژوهشی؛ رقابت علمی؛ همکاری بین اساتید و دانشجویان؛ قدرت اجرایی؛ دانشجویان تحصیلات تکمیلی؛ افزایش سطح کمی و کیفی فعالیت‌های پژوهشی	حمایت‌های سازمانی؛ حمایت‌های مالی؛ سرمایه‌گذاری‌های علمی	خط‌مشی پژوهشی؛ چشم‌اندازهای چندساله آموزشی و پژوهشی	عقد تفاهم‌نامه‌های همکاری؛ بورسیه‌های علمی

شکل ۱

مدل حرکتی بر ساخت فردی-سازمانی بروندادهای پژوهشی

مهارت فردی و حرفه‌ای

یکی از مضامین اصلی مهارت فردی و حرفه‌ای بود که از ۵ مضمون فرعی تحت عنوان "انجام وظایف شغلی"، "افزایش سواد علمی"، "ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای"، "ویژگی‌های مهارتی" و "رضایت شغلی" و ۲۵ کد اولیه استخراج شد.

انجام وظایف شغلی: هر عضو هیئت علمی سعی می‌کند که وظایفی را که در حیطه آموزش و پژوهش دانشگاهی دارد را به نحو احسن انجام دهد، به عبارتی وظایفی نظیر انجام یک کار تحقیقاتی، شرکت در کنفرانس‌ها، ارائه مقالات، تألیف و ترجمه متون و تدریس را جز وظایف شغلی خویش می‌داند.

«به نظر من یه استاد باید هم به پژوهشی‌اش و هم به بحث آموزش و انجام وظایف‌اش بپردازه و براش وقت بذاره چون همین تألیف، ترجمه، نوشتن مقاله و... حس مثبتی به آدم القا میکنه که کارش رو درست انجام داده.» مشارکت‌کننده شماره ۵
«...فعالیت پژوهشی بیشتر یک فعالیت آکادمیک است و جزء وظایف ماست هر چند افرادی که در شرکت‌ها و سازمان‌ها کار می‌کنند نیز فعالیت پژوهشی انجام می‌دهند. د...» مشارکت‌کننده شماره ۱۵

افزایش سواد اطلاعاتی: تلاش به منظور افزایش توانایی‌های فردی (دانش و مهارت) یک عضو هیئت علمی که عهده‌دار مسئولیت‌های تدریس، پژوهشگری، عامل افزایش سواد اطلاعاتی خواهد بود. اعضای هیئت علمی می‌بایست بر اساس نتایج حاصل از ارزشیابی سالیانه خود سعی در برنامه‌ریزی به منظور رفع کاستی‌های احتمالی و از بین بردن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت و نیز به‌روز نمودن آگاهی‌های عمومی و تخصصی خود بنمایند. در این ارتباط لزوم گذراندن دوره‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت داخلی و خارجی، شرکت در همایش‌ها و کارگاه‌های مختلف و آموزش از راه دور و نیز ارتباط با مجلات و نشریات علمی و اقدام به فعالیت‌های پژوهشی، مطالعه یافته‌های قبلی سایر پژوهشگران و ارائه نظریه‌های جدید وجود دارد.

«... همکاری با نشریات، موجب تشویق افراد به ارائه مطالب علمی قوی، کارآمد و غیرتکراری و در نتیجه افزایش سطح آگاهی و سواد اطلاعاتی پژوهشگر و در نتیجه منجر به انجام فعالیت‌های پژوهشی کیفی و مفید می‌گردد.» مشارکت‌کننده شماره ۹

«... خود شرکت در کنفرانس‌ها و سمینارهای ماهانه و سالانه، نیاز به یک سطحی از دانش بالاخره داره» مشارکت‌کننده شماره ۱۰

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای: هر پژوهشگری که اقدام به فعالیت پژوهشی می‌کند دارای ویژگی‌های فردی و علائق منحصر به فردی است که ویژگی‌های حرفه‌ای آن فرد را در شکل‌گیری فعالیت‌های پژوهشی مشخص می‌کند. بر اساس یافته‌های حاصل از مصاحبه تعدادی از فاکتورهای ویژگی‌های شخصیتی تأثیر بیشتری و تعدادی نیز از کمترین تأثیر در شکل‌گیری فعالیت پژوهشی برخوردار بودند. برخی از عوامل اگر موجب سوگیری در پژوهش شوند مثل سن و جنسیت می‌توانند مسیر پژوهش را منحرف کنند، مثلاً در بحث محدودیت‌های جنسیتی در برخی پروژه‌های میدانی پژوهشگران زن محدودیت‌هایی دارند؛ اما برخی عوامل نظیر انگیزه، مهارت پژوهشی و علاقه، یاریگر یک فعالیت پژوهشی خواهد بود. عامل انگیزه، علاقه و نیز مهارت‌های پژوهشی از عواملی هستند که به میزان زیادی و به صورت مستقیم در انجام پژوهش و دستیابی به نتایج علمی مؤثر واقع می‌شوند. همچنین رشته تحصیلی استاد و مقطع تحصیلی وی می‌تواند، موجبات کار علمی و رقابت تحصیلی را نسبت به همکارانش در وی به وجود بیاورد که می‌تواند موجبات رشد را فراهم کند.

«از نظر بنده جنسیت تأثیر خاصی ندارد ولی سن پژوهشگر مهم است، با بالا رفتن سن تجربه هم افزایش می‌یابد. انگیزه هم بر اساس علائق شخصی یا بر مبنای تکلیف سازمانی و بعضاً بر اساس معاش زندگی شکل می‌گیرد، داشتن مهارت‌های پژوهشی هم شرط اساسی انجام پژوهش است.» مشارکت‌کننده شماره ۳

«من خودم اولین چیز در انتخاب یک موضوع مد نظر قرار می‌دم علاقه شخصی ام است، هر چند گاهی اوقات بخاطر اینکه یک دانشجو بتونه در مدت مقرر دفاع کنه مجبور میشم خیلی نگاه به علاقه و دغدغه‌های خودم نکنم» مشارکت‌کننده شماره ۷

ویژگی‌های مهارتی: پژوهشگران به‌منظور گشودن گرهی از گره‌های علمی، اجتماعی و... باید مهارت‌های لازم برای انجام کار پژوهشی را نیز داشته باشند، یکی از مهم‌ترین مهارت‌ها، مهارت مقاله‌نویسی می‌باشد که باید نتایج کارهای علمی در قالب مقاله ارائه گردد تا افراد بتوانند از آن‌ها بهره ببرند. همچنین باید مهارت انتخاب موضوع‌های مناسب با شرایط جامعه، تسلط به زبان خارجی، مهارت‌های فنی و نرم‌افزاری را داشته باشد.

«تمامی موارد مطروحه در عنوان سؤال لازمی یک فعالیت پژوهشی است. فردی که یک فعالیت پژوهشی را آغاز می‌کند هرچقدر بیشتر فعالیت کند زودتر به این مهارت‌ها دست پیدا می‌کند زیرا مهارت‌های مقاله‌نویسی، مهارت‌های نرم‌افزاری، انتخاب موضوع و انجام پژوهش را فرا خواهد گرفت.» مشارکت‌کننده شماره ۵

«... البته ما به عنوان یه آدم یه ظرفیتی داریم و نمی‌تونیم همه مهارت‌ها رو داشته باشیم و برای حل این مشکل بهتر کار تیمی کنیم، هر چند من خودم ترجیح می‌دم مهارت‌های مورد نیاز کارم رو یاد بگیرم» مشارکت‌کننده شماره ۴

«... زبان خارجی به ویژه زبان لاتین برای استفاده از مقالات معتبر خارجی لازم است. مشارکت‌کننده شماره ۱۴

رضایت شغلی: محققین و متخصصین تعاریف مختلفی درباره رضایت شغلی ارائه می‌دهند. باین‌حال، تعریف شایع‌تر رضایت شغلی عبارت‌اند از: رضایت شغلی ناشی از ارزیابی شغل به‌عنوان دستیابی یا تسهیل دستیابی به ارزش‌های شغلی - یک استاد دانشگاه نیز، با ارتقای جایگاه شغلی‌اش و افزایش حقوق و مزایای خویش احساس رضایت می‌کند البته بحث مهم‌تر برای وی، جایگاه اجتماعی‌اش در سطح جامعه می‌باشد که همه این پیشرفت‌ها در گروه انجام درست وظایف و به دست آوردن امتیازات علمی است که موجبات رضایت شغلی وی را فراهم می‌کنند.

«خب وقتی که من به عنوان یه استاد دانشگاه و با این همه تلاشی که کردم به یه موقعیت اجتماعی خوب برسم و به مزایا و امتیازات مادی و معنوی برسم خب از کارم رضایت پیدا می کنم و می تونم بیشتر پیشرفت کنم» مشارکت کننده شماره ۱

« انگیزه دستیابی به حقوق و مزایا، ارتقا جایگاه شغلی و اجتماعی موجب می شود افراد با میل بیشتری به سمت فعالیتهای پژوهشی روی بیاورند.» مشارکت کننده ۴

شرایط آکادمیک

مضمون اصلی بعدی که از تحلیل داده ها به دست آمد، عوامل آکادمیک است که از ۳ مضمون فرعی تحت عنوان "اعضای هیئت علمی"، "دانشگاه" و "آیین نامه های دانشگاهی" و ۱۶ کد اولیه استخراج شد.

اعضای هیئت علمی: در یک تعریف کلی و ساده می توان هیئت علمی را این گونه تعریف کرد: "افرادی که در استخدام رسمی دانشگاه هستند و با مدارج دانشگاهی استادیار، مربی، دانشیار و استاد فعالیت می کنند همچنین تابع مقررات استخدامی هیئت علمی می باشند" (Tahazadeh, 2012). اکثریت قاطع اعضای هیئت علمی دانشگاه ها آموزشی هستند که وظیفه آن ها در درجه اول آموزش و بعد پژوهش است. اعضای هیئت علمی برای انجام فعالیتهای پژوهشی خویش، به رقابت علمی می پردازند زیرا این فعالیتهای علمی، مرتبه علمی آنان را شکل می دهد و بر اساس آن از حقوق و مزایا بهره مند می شوند، آنان با انگیزه پژوهشی خویش موجب فعالیت علمی می شوند و شاخص اچ ایندکس آنان هرچقدر افزایش یابد، نشان دهنده توان علمی آن ها می باشد که همه در فضای علمی شکل می گیرند که برای رسیدن به مزایای بیشتر، به دنبال رابط علمی هستند که این مزایا انگیزه آنان را شکل می دهد.

«خب یه استاد باید انگیزه پژوهشی داشته باشه چون با همین انگیزه ها هستش که کار علمی انجام میده و با این کار باعث ارتقا و پیشرفت خودش هم میشه،» مشارکت کننده شماره ۱۴

«...رتبه علمی و در نتیجه آن شاخص اچ- ایندکس یک فرد اگر بالا باشد مطمئناً کیفیت یک فعالیت پژوهشی را نیز در سطح بالایی تضمین می کند. این شاخص به گونه ای یک اعتماد علمی به فعالیتهای پژوهشی یک عضو هیئت علمی محسوب می شود» مشارکت کننده شماره ۱۵

دانشگاه: کیفیت دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی به این بستگی دارد که چقدر می تواند نیازها و انتظارات بیان شده یا ضمنی ذینفعان مختلف را حداقل در سطح رضایت و ترجیحاً در سطحی بالاتر برآورده کند. کیفیت دانشگاه ترکیبی از کارایی، اثربخشی، بهره وری، مشارکت کنندگی و نوآوری است (Faraji Armaki et al., 2012). از دیگر عوامل تسهیل کننده در انجام فعالیتهای پژوهشی زیرساخت های فنی، آموزشی و پژوهشی است. کیفیت دانشگاه، سطح علمی آن، سطح سواد علمی دانشجویان آن به خصوص دانشجویان تحصیلات تکمیلی، جهت گیری علمی اعضا، وجود رشته های تخصصی مختلف که همه موجبات تولیدات علمی را فراهم می کنند، موجبات تفاوت بین دانشگاه ها می شود که به شکل گیری فعالیتهای پژوهشی مختلف می انجامد.

«میزان کیفیت و سطح علمی یک دانشگاه بر سطح فعالیتهای پژوهشی آن دانشگاه تاثیر گذار است.»

مشارکت کننده شماره ۷

« دانشگاه ها می توانند با فراهم آوردن امکانات آموزشی و پژوهشی بستر انجام فعالیتهای پژوهشی را تسهیل کرده و سرعت و دقت اینگونه فعالیتهای را بالا برد.» مشارکت کننده شماره ۹

آیین نامه های دانشگاهی: آیین نامه در واقع به مقرراتی اطلاق می شود که دانشگاه در حیطه های مختلف آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، ارتقا و... وضع می کند و اساتید و همچنین دانشجویان از آن ها تبعیت می کنند. این آیین نامه های دانشگاهی دارای قوانینی هستند که موجب

تسهیل فعالیت‌های پژوهشی و همچنین پیشرفت و ارتقای اساتید می‌شوند، اعضای هیئت علمی و محققین در چارچوب این آیین‌نامه‌ها به فعالیت پژوهشی اقدام می‌کنند که در واقع مطالباتی است که دانشگاه از اساتید انتظار دارد که در راستای آن‌ها حرکت کنند. «...آیین‌نامه‌های موجود افراد را به کمی‌گرایی سوق می‌دهند و این خوب نیست. آیین‌نامه‌ها باید در راستای افزایش کیفیت باشند تا مفید واقع شوند. پیشنهاد این است که آیین‌نامه‌ها حالت غیرمتمرکز داشته باشند و دانشگاه‌ها بر اساس موقعیت بومی و منطقه‌ای آیین‌نامه وضع کنند» مشارکت‌کننده شماره ۱۵

عوامل تسهیلگر

مضمون اصلی عوامل تسهیلگر از ۶ مضمون فرعی تحت عنوان "انگیزه پژوهشی"، "ارتباطات علمی"، "سیاست‌های علمی"، "سیستم مدیریتی"، "نشریات علمی" و "نشست‌های علمی" و همچنین ۲۰ کد اولیه استخراج شد که مضامین فرعی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند.

انگیزه پژوهشی: برای انجام هر فعالیت پژوهشی و به انجام رسیدن آن، سوای از بحث دانش علمی، مسئله مهم بین پژوهشگران بحث انگیزه علمی می‌باشد بدین معنی که پژوهشگر برای انجام فعالیت‌های علمی خویش، باید انگیزه و روحیه لازم را داشته باشد. انگیزه میل انجام است، از آنجا که انگیزه اعضای هیئت علمی و دانشگاهیان عامل کلیدی در آموزش، پژوهش است، بنابراین تقویت عواملی که باعث انگیزش به فعالیت‌های پژوهشی می‌شود باید مورد توجه قرار گیرد.

«آغازگر هر فعالیت پژوهشی انگیزه انجام فعالیت پژوهشی است و عوامل متعددی در ایجاد این انگیزه نقش دارند. دانشگاه‌ها می‌توانند با شناسایی این عوامل به تقویت انگیزه پژوهشگران بپردازند.» مشارکت‌کننده شماره ۳

ارتباطات علمی: ارتباطات علمی به فرآیندهای مرتبط با انتشار علمی اطلاق می‌شود، چراکه انتشار در شکل‌های مختلف آن روش اصلی انتشار نتایج پژوهش‌هاست (Davarpanah, 2007). در واقع مصاحبه‌شوندگان بیان می‌داشتند که همکاری‌های علمی بین اساتید دانشگاه‌های مختلف می‌تواند موجبات رشد علمی را فراهم کند، در واقع با اشتراک یافته‌های پژوهشی و مشاور شدن در پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی ارتباط علمی شکل می‌گیرد. در واقع، این هم پژوهشی‌ها باعث انجام فعالیت‌های پژوهشی بهتر خواهد شد.

«... ارتباط و همکاری علمی منوط به شباهت و تعامل حوزه تحقیقاتی محققین و روحیه همکاری آن‌هاست که موجب تبادل یافته‌ها و تجارب و تقویت نقاط ضعف پژوهشی افراد می‌شود. البته ارتباطات علمی درون تیمی به دلیل شناخت افراد از همدیگر، آشنایی با حوزه‌های تخصصی یکدیگر و فراهم بودن زمینه‌های همکاری بسیار مؤثر و مطلوب است.» مشارکت‌کننده شماره ۱۱

سیاست‌های علمی: سیاست علمی مجموعه‌ای از اصولی است که مشخص‌کننده روش‌های کلی برای عمل در زمینه زندگی علمی یک جامعه یا یک ملت باشد. اینک باید دید که زندگی علمی که روش‌های کلی باید برای آن تدوین شود چه چیزهایی را دربر می‌گیرد. یا به عبارت روشن‌تر در چه بخش‌هایی از زندگی یک جامعه به علم و یا کاربرد آن نیاز دارد (Barzegar, 1994). با توجه به این مسائل، دانشگاه‌ها برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی، سیاست‌های پژوهشی را در پیش می‌گیرند که شامل انجام طرح‌ها، مقالات، کتاب و... خواهد بود، همچنین سیاست‌های مدیریتی را برای، مدیریت بخش‌های مختلف دانشگاه به کار می‌گیرند تا همه زیرمجموعه‌ها در خدمت هدف اصلی دانشگاه باشند، سیاست‌های درست و اصولی موجب انجام بهتر فعالیت‌های علمی خواهد شد.

«سیاست‌های علمی باید در راستای سیاست‌های دانشگاه باشد و سیاست‌های پژوهشی و مدیریتی رو در نظر داشته باشد که در واقع همه اینها اگر درست انجام بشه موجب پیشرفت میشه.» مشارکت‌کننده شماره ۲

سیستم مدیریتی: یکی از مواردی که به عنوان عامل تسهیل‌گر انجام فعالیت‌های پژوهشی مطرح شد حوزه مدیریتی بود بدین معنی که مدیریت سطح کلان دانشگاه و قوانین موجود می‌تواند تسهیل‌کننده امر پژوهش باشد و این حوزه مدیریتی از سطح کلان دانشگاه به سطح خرد

دانشکده‌ها و گروه‌ها باید به این امر توجه کنند و علاوه بر مدیریت دانشگاهی مدیریت کارگروه‌های تخصصی در هر مسئله، می‌تواند افراد متخصص در هر حوزه را گرد هم جمع کرده و گروه‌های علمی را ایجاد کند.

«خب مدیریت دانشگاه می‌تونه باعث شکل‌گیری هسته‌های پژوهشی بشه و افراد مستعد و بانگیزه رو جمع بکنه که بتونن پژوهش کنن و دانشگاه رو پویا کنن» مشارکت‌کننده شماره ۷

نشریه‌های علمی: هر رشته تخصصی، نشریات علمی تخصصی، علمی پژوهشی و علمی ترویجی خاص خود را دارد که مقالات مربوط به رشته تخصصی را به فراخور موضوع در آن چاپ خواهد کرد؛ که بر اساس رتبه و اعتبار درجه‌بندی شده‌اند. پژوهشگران و اساتید، حاصل فعالیت‌های علمی خویش را در این نشریات به چاپ می‌رسانند تا دیگران از نتایج آن‌ها بهره ببرند.

«...وجود یک نشریه در دانشگاه مراحل دریافت و پذیرش و نیز داوری مقالات را تسهیل نموده و همکاری با این نشریات مشخص‌کننده زمینه کاری یک پژوهشگر است که در داوری تأثیر دارد. همچنین یک نشریه علمی منبعی برای به اشتراک‌گذاری یافته‌های علمی است» مشارکت‌کننده شماره ۹

نشست‌های علمی: نشست علمی جلسه‌ای است که در آن دست‌کم یک استاد یا پژوهشگر به ارائه بحث با موضوعی خاص و مشخص می‌پردازد و به پرسش‌های حاضران در جلسه پاسخ می‌دهد. اهداف این‌گونه نشست‌ها ارائه مباحث و یافته‌های جدید در حوزه‌های مختلف علوم، افزایش تبادل اطلاعات علمی، کمک به رشد و گسترش عرصه‌های مختلف علوم، تبیین و نقد و اصلاح داده‌ها نظریه‌های علمی در حوزه‌های مختلف تخصصی، تقویت روحیه پژوهش و نقد در پژوهشگران و افزایش و ارتقای توانایی‌ها و ظرفیت‌های علمی گروه یا کارگروه است.

«انجام نشست‌های علمی که دانشکده‌ها برگزار می‌کنن و دانشجویها و اساتید دورهم جمع میشن یه هسته علمی رو شکل میده که میتونه از اون جلسه کلی ایده پژوهشی بیرون بیاد، حتی شرکت توی کنفرانس‌های مختلف هم میتونه باعث رشد بشه» مشارکت‌کننده شماره ۲

عوامل ساختاری

مضمون عوامل ساختاری، از ۴ مضمون فرعی تحت عنوان "امکانات و زیرساخت‌های فنی"، "بودجه"، "حوزه پژوهشی" و قوانین و آیین‌نامه‌ها" و همچنین ۲۰ کد اولیه استخراج شد.

امکانات و زیرساخت‌های فنی: امکانات و زیرساخت‌های فنی هر دانشگاهی موجبات پیشرفت آن را فراهم می‌کنند داشتن کتابخانه‌های تخصصی و مجهز، آزمایشگاه‌های مجهز، تجهیزات فنی، اشتراک رایگان به پایگاه‌های اطلاعاتی باعث می‌شود که افراد راحت‌تر پژوهش‌های خویش را انجام بدهند و رشد و پیشرفت علمی اتفاق می‌افتد:

«...زیرساخت‌های فنی تسهیلگر پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی هستند. با این تجهیزات می‌شود با فعالیت‌های علمی جهان آشنا شد. آشنایی با علم روز جهان، لینک شدن با کتابخانه‌های تخصصی و پایگاه‌های بزرگ اطلاعاتی از طریق زیرساخت‌های فنی امکان‌پذیر هستند.» مشارکت‌کننده شماره ۱۲

بودجه: بودجه به‌عنوان برنامه‌ای سالانه است که شامل مجموعه‌ای از هدف‌ها، عملیات و منابع موردنیاز است که نهایتاً به پول تبدیل می‌شود و در قالب اعتبار ارائه می‌شود. در واقع بودجه ابزار سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی تلقی می‌شود و متضمن برنامه یعنی مجموعه‌ای از سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها و اهداف کمی و کیفی می‌باشد (Mohseni Nia, 1999). در واقع بودجه‌ای که سالانه در اختیار دانشگاه قرار می‌گیرد صرف تعالی دانشگاه در زمینه‌های مختلف می‌شود، یکی از زمینه‌ها بحث تسهیلات پژوهشی و پژوهانه به اساتید و دانشجویان می‌باشد که موجب انجام فعالیت‌های پژوهشی می‌شود، همچنین طبق نظر مصاحبه‌شوندگان، منابع مالی دانشگاه باید عادلانه بر اساس رزومه و... در اختیار

اساتید قرار بگیرد تا اساتید بتوانند بهتر پژوهش کنند. حمایت‌های مالی سازنده باعث می‌شود مسیر رشد هموارتر شود، بخشی از این حمایت‌ها را نیز اساتید خود بر اساس انجام طرح‌های پژوهشی با سازمان‌های مختلف کسب می‌کنند:

«...توزیع عادلانه بودجه اگر در میان اعضای هیئت‌علمی بر ملاک رفع مشکل و اندازه بهره‌وری یک پژوهش باشد عادلانه خواهد بود. توزیع یکسان به معنی توزیع عادلانه نیست بلکه باید بر اساس ارزش افزوده و مفید بودن کیفیت پژوهشی توزیع شود. به عقیده بنده منابع باید در اختیار افرادی که اکتیو و فعال ترند و پژوهش‌های باکیفیت انجام می‌دهند قرار گیرد.» مشارکت‌کننده شماره ۱۳

فرایند پژوهشی: فرایندهای پژوهشی موردنیاز عبارت‌اند از: حوزه پژوهشی و تخصصی پژوهشگر- خط‌مشی پژوهشی دانشگاه‌ها- نیازسنجی- توانمندی‌های شخصی پژوهشگر- قطب‌های علمی- شرایط رقابتی- ارائه الگوهای پژوهشی- مطالعات توسعه‌ای و کاربردی. بدین معنی که پژوهشگر در حوزه تخصصی خویش فعالیت علمی و پژوهشی دارد، البته باید طبق مشکلات جامعه نیازسنجی نیز صورت بگیرد که مشخص شود به چه نوع پژوهش‌های کاربردی نیاز است، همچنین برای حل این مشکلات به توانمندی‌های شخصی پژوهشگر نیز احتیاج است درواقع این دو مکمل هم دیگر می‌باشند، همچنین در این حوزه پژوهشی شرایط رقابتی ایجاد می‌گردد که موجب شکل‌گیری قطب‌های علمی می‌شود و در این قطب‌ها، مطالعات توسعه‌ای و کاربردی انجام می‌گیرد که می‌تواند هم موجب پیشرفت اساتید دانشگاه شود و هم موجبات حل و فصل مشکلات جامعه می‌گردد و ارتباط با سازمان‌های مختلف با نهاد دانشگاه شکل می‌گیرد.

«...در انتخاب حوزه پژوهشی یک پژوهشگر، خط‌مشی‌های دانشگاهی تأثیر چندانی ندارند بیشتر علایق شخصی و توانمندی‌های شخصی در انتخاب حوزه و موضوع پژوهش نقش دارد. در برخی رشته‌ها خط‌مشی‌های پژوهشی را اساتید راهنما مشخص می‌کنند و سلاقی شخصی تأثیر کمتری دارند.» مشارکت‌کننده شماره ۱۴

قوانین و آیین‌نامه‌ها: برای انجام کار پژوهشی عبارت‌اند از: تسهیل فرآیندهای اداری- تبیین آیین‌نامه‌های غیرمتمرکز و بومی- تبیین آیین‌نامه‌های جامع و منعطف که رعایت این‌ها موجبات تسریع فعالیت پژوهشی را فراهم می‌آورد با تبیین آیین‌نامه‌های جامع و منعطف و اطلاع‌رسانی صحیح آن‌ها به حل مشکلات و همراهی با اساتید کمک می‌کند و روند اداری انجام فعالیت‌های پژوهشی را تسریع می‌بخشد.

«... آیین‌نامه‌ها باید به گونه‌ای مشوق فعالیت‌های گروهی و همکاری‌های علمی باشند تا اینکه با کاهش امتیاز در فعالیت‌های گروهی موجب ناامیدی افراد از این گونه فعالیت‌ها شوند. همچنین آیین‌نامه‌های موجود افراد را به سمت کمی‌گرایی سوق می‌دهند و این خوب نیست. آیین‌نامه‌ها باید در راستای افزایش کیفیت باشند تا مفید واقع شوند. پیشنهاد این است آیین‌نامه‌ها حالت غیرمتمرکز داشته باشند و دانشگاه‌ها بر اساس موقعیت بومی و منطقه‌ای آیین‌نامه وضع کنند.» مشارکت‌کننده شماره ۱۵

عوامل برون سازمانی

یکی دیگر از مضامین اصلی عوامل برون سازمانی بود که از ۵ مضمون فرعی تحت عنوان "همکاری‌های علمی"، "دانشجویان تحصیلات تکمیلی"، "مشوق‌های مالی"، "سیاست‌های علمی" و "تفاهم‌نامه‌ها" و همچنین ۱۵ کد اولیه استخراج شد که در زیر مورد مطالعه قرار می‌گیرند.

همکاری‌های علمی: همکاری علمی یا همکاری پژوهشی شامل فعالیت‌های پژوهشی که توسط چند پژوهشگر با استفاده از یک روش کارآمد و هماهنگ در جهت رسیدن به اهداف پژوهشی منطبق با اهداف پژوهشی یا علاقه این افراد انجام می‌شود. به‌روزرسانی اطلاعات علمی و اجرای طرح‌های مشترک علمی، مبادله دانشجو و اعضای هیئت‌علمی بین کشورها، افزایش تفاهم متقابل در طرفین همکار و کاهش فاصله بین آن‌ها و در نتیجه افزایش همکاری بین آن‌ها، افزایش ضریب تأثیر مقاله‌های تألیفی مشترک، افزایش میزان بهره‌وری علمی، نقل و انتقال تجربیات پژوهشی، همه این موارد همکاری‌های علمی را شکل می‌بخشد.

«به دلیل فردی‌گرایی و کاهش امتیازات علمی در فعالیت‌های گروهی، همکاری علمی وضعیت مطلوبی ندارد. این امر نیازمند مشوق‌های لازم است. وجود مراودات علمی و انتقال دانشجو و انجام تحقیقات پژوهشی مشترک بین دانشگاه‌ها و محققان موجب افزایش سطح کیفی فعالیت‌های پژوهشی و همکاری‌های علمی می‌شود.» مشارکت‌کننده شماره ۴

دانشجویان تحصیلات تکمیلی: پژوهش در جامعه دانشگاهی بر عهده دو گروه اصلی استادان و دانشجویان می‌باشد. استادان دانشگاه‌ها ضمن انجام پژوهش مستقیم، نقش هدایت‌گران و مربیان دانشجویان و تربیت پژوهشگران آینده کشور را بر عهده دارند. همچنین دانشجویان تحصیلات تکمیلی نیز قبل از فراغت از تحصیل به‌گونه‌ای ژرف پا به عرصه پژوهش می‌گذارند و نقش گسترده‌ای در تولید علم و دانش بر عهده دارند. اعتبار علمی فعالیت‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی، رقابت علمی بین دانشجویان، همکاری بین اساتید و دانشجویان، قدرت اجرایی دانشجویان تحصیلات تکمیلی و افزایش سطح کمی و کیفی فعالیت‌های پژوهشی از جمله مؤلفه‌های تأثیرگذار وجود دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مؤسسات آموزش عالی و رشد کمی و کیفی فعالیت‌های پژوهشی محسوب می‌شود.

«...اگر دانشجویان تحصیلات تکمیلی به نحو احسن هدایت و راهنمایی شوند به دلیل انگیزه بالا و انرژی زیاد تأثیر زیادی در روند آموزش و پژوهش دارند و به‌عنوان بازوی فعالیت‌های پژوهشی محسوب می‌شوند.» مشارکت‌کننده شماره ۵

مشوق‌های مالی: مسئله بعدی، مشوق‌های مالی می‌باشد که مصاحبه‌شوندگان به آن اشاره داشتند، بدین معنی که برای انجام یک کار پژوهشی خوب، بخصوص انجام طرح‌های پژوهشی کاربردی در سطح سازمان‌ها و جامعه باید، از حمایت‌های مالی بهره گرفت و انجام این سرمایه‌گذاری‌های علمی موجب حل مشکلات جامعه نیز می‌گردد.

«برای این که یک استاد، کار پژوهشی انجام بده علاوه بر این که برای ارتقا و رزومه ... لازم هست اما باید به مشوق مالی هم به فرد داده بشه که انگیزه کار پیدا بکنه چون بالاخره مسائل مالی هم برای اساتید مهم هستش» مشارکت‌کننده شماره ۳

خط‌مشی علمی: گاهی اوقات دانشگاه‌ها، برای انجام فعالیت‌های پژوهشی توسط پژوهشگران، خط‌مشی‌های خاصی دارند یا حتی خودشان طرح‌های پژوهشی را برای انجام، در اختیار آنان قرار می‌دهند اما نقش خیلی زیادی در انتخاب موضوع پژوهش‌ها ندارد و بیشتر توجه به علایق پژوهشگران مورد توجه آنان قرار می‌گیرد. همچنین دانشگاه‌ها چشم‌اندازهای چندساله‌ای را در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی تعریف می‌کنند که برای ارتقا، دانشگاه با کمک بخش‌های مختلف و به‌خصوص اساتید باید به آن برسد. در واقع هم حیطه تدریس و آموزش را در برمی‌گیرد و هم حوزه‌ی پژوهش و تحقیق را شامل می‌شود.

«...خط‌مشی پژوهشی دانشگاه‌ها در برخی موارد در انتخاب موضوع فعالیت پژوهشی توسط پژوهشگران مدنظر واقع می‌گردد؛ اما نقش چندانی در انتخاب موضوع پژوهش ندارند و بیشتر سلايق شخصی و توانمندی‌های پژوهشی پژوهشگران در انتخاب موضوع نقش دارد.» مشارکت‌کننده شماره ۱۴

تفاهم‌نامه‌های همکاری: امضای یادداشت تفاهم همکاری‌های دانشگاهی که معمولاً طی بازدیدهای متقابل رؤسای دانشگاه‌های معتبر خارجی از دانشگاه هدف اتفاق می‌افتد، یکی از راه‌های توسعه علمی دانشگاه است. از دستاوردهای مهم اجرایی سازی یادداشت تفاهم‌های بین‌المللی می‌توان به نکات ذیل اشاره کرد. معرفی ظرفیت‌های علمی دانشگاه، توسعه خدمات آموزشی و پژوهشی دانشگاه از طریق تبادل استاد و دانشجو، به‌روز شدن سطح دانش تخصصی پژوهشگران دانشگاه از طریق همکاری‌های دوجانبه، بهره‌مندی از خدمات و امکانات دانشگاه‌ها. «باید تفاهم‌نامه‌های همکاری بین دانشگاه‌های مختلف صورت گیرد تا از این تبادلات علمی به‌اندازه کافی بهره گرفته شود، همچنین با

دادن بورسیه‌های علمی به دانشجویان موفق می‌توان این پیشرفت را تسریع کرد» مشارکت‌کننده شماره ۱

مضمون نهایی: برساخت فردی-سازمانی پژوهش

طی سؤالی که در مورد تعریف فعالیت پژوهشی از اعضای هیئت علمی پرسیده شد از نظر آنان، فعالیت پژوهشی در قدم اول مشخص کردن حیطه تخصصی و گرایش موضوعی پژوهشگر است و شامل هر نوع فعالیتی است که در راستای حل و فصل علمی مسائل و مشکلات در زمینه‌ی خاص با ارائه دیدگاه‌ها و نظریه‌های جدید در حیطه پژوهش‌هاست. در دیدگاهی وسیع‌تر فعالیت پژوهشی جستجوگری و به دنبال چپستی‌ها گشتن و کشف روابط بین مسائل جاری یک حوزه تخصصی و پر کردن شکاف‌های علمی است که با تلاش سطح خرد (محقق) و کلان (ساختار) معنی می‌یابد. به عبارتی فعالیت پژوهشی پلی است میان بخش صنعت و بخش تولید که با انجام یک کار تحقیقاتی به ارائه نتایج به صورت مقاله و کتاب و یا یک نظریه علمی ختم می‌شود. گروهی از پژوهشگران فعالیت پژوهشی را نوعی فعالیت آکادمیک می‌دانند که در نتیجه آگاهی‌های آکادمیک و اطلاعات علمی است که برای محک زدن میزان سواد علمی پژوهشگران انجام می‌شود. گروهی دیگر از مصاحبه‌شوندگان اعتقاد داشتند فعالیت پژوهشی هرگونه مطالعه آزاد و جستجو در زمینه کاری است، چه در فضای آکادمیک و یا چه در فضای شرکتی و سازمانی؛ اما می‌توان گفت افرادی که فعالیت‌های آکادمیک دارند بیشتر به انجام پژوهش و نظریه‌پردازی و در نتیجه تولید دانش اقدام می‌کنند. البته طبق صحبت‌های مشارکت‌کنندگان پژوهش، برای انجام پژوهش توسط آنان هم به ویژگی‌های فردی مانند مهارت، انگیزه، پشتکار و... نیاز است که این‌ها زمینه رغبت به سوی کار علمی فراهم و جرقه آن را در فرد ایجاد می‌کند و در مرحله بعد شرایط ساختاری جامعه، دانشگاه و برآوردن نیازها و داشتن امکانات موجبات پیشرفت آنان را فراهم می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر به دنبال واکاوی دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه محقق اردبیلی در مورد فعالیت‌های پژوهشی بود که از رویکرد تحلیل مضمون بهره گرفت. به کارگیری روش خاص تجزیه و تحلیل داده‌ها در این رویکرد، منجر به ساختن یک مضمون اساسی به نام «برساخت فردی-اجتماعی پژوهش» شد که بر مبنای آن، مدل پیشنهادی برای توصیف عوامل مؤثر بر فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی، طراحی شده است. پژوهش‌های پیشین مانند آرمیجوس و همکاران (Armijos Valdivieso et al., 2022)، نگوین و تامساک (Nguyen & Tuamsuk, 2021) و شمس (Shams, 2016) نیز بالندگی و عملکرد پژوهشی اساتید مورد توجه قرار گرفته بود اما وجه تمایز پژوهش حاضر تأکید آن بر سطح فردی و ساختاری است. هر چند در پژوهش‌های کیفی مقایسه یافته‌ها با پژوهش‌های پیشین به شکل پژوهش‌های کمی وجود ندارد، اما تلاش شد تا در مواردی شاهدی در ارتباط با یافته‌های پژوهش ارائه شود.

مسئله مهمی که پژوهش حاضر در قالب مضمون نهایی به آن دست یافت، بحث «برساخت فردی-سازمانی پژوهش» بود زیرا با توجه به مضامین فرعی استخراج شده از داده‌ها، مصاحبه‌شوندگان هم به مسائل سطح فردی، مانند، انگیزه، پشتکار، مهارت و... اشاره کرده بودند و هم مسائل سطح کلان و سازمانی مانند بودجه، قوانین، زیرساخت‌ها و... را مورد توجه قرار داده بودند که اگر این دو باهم تعامل یابند موجب انجام بهتر فعالیت پژوهشی توسط اساتید می‌گردد. در این پژوهش سؤالات مصاحبه در پنج مضمون اصلی طبقه‌بندی شدند که هر طبقه نیز دارای تعدادی مضمون جزئی‌تر بودند تا بدین وسیله متن و سؤال مصاحبه جزئیات بیشتری از بحث را در بر بگیرد تا به ابعاد بیشتری از عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فعالیت پژوهشی پی برد. در این طبقه‌بندی‌ها اولین مضمون مربوط به ویژگی‌های فردی، حرفه‌ای اعضای هیئت علمی مربوط است. مصاحبه‌شوندگان از میان عوامل فردی داشتن مهارت، افزایش سواد علمی، رضایت شغلی و انجام وظایف شغلی را مطرح کردند زیرا از نظر مصاحبه‌شوندگان، هرچه که یک استاد دانشگاه سوای ویژگی‌های فردی خویش، به تقویت ویژگی‌های حرفه‌ای مانند مهارت‌آموزی، انجام وظایف شغلی و افزایش سواد علمی بپردازد، می‌تواند پژوهش را شکل دهد زیرا بهره‌مندی از ویژگی‌های فردی-حرفه‌ای مکمل هم خواهند بود. شفییعی

و سبحانی (Shafiee & Sobhani, 2018) نیز نشان دادند عوامل فردی به جزء جنسیت بر عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی تأثیرگذار است، هر چند طهزاده (Tahazadeh, 2012) بر تأثیر جنسیت بر عملکرد پژوهشی اعضای هیئت علمی تأکید دارد. بر ساخت سازمانی همراه با عوامل فردی از متغیرهای موثر در توسعه پژوهش هستند. این عوامل بر جنبه‌های تدریس، تحقیق و فعالیت حرفه‌ای تأثیر گذار است و پیشبرد هدفمند آن نیازمند رویکردی فرایند مدار، مشارکتی و سیستمی است و لازم است که سیاست توسعه حرفه‌ای اعضای هیئت علمی با سایر مولفه‌های نظام دانشگاهی همساز باشد و منابع و اعتبارات لازم برای آن در نظر گرفته شود. بطور کلی بر ساخت سازمانی- فردی نقطه تلاقی بین انتظارات و عملکرد دانشگاه‌ها و عملکرد فردی است که وسیله‌ای مؤثر برای توسعه حرفه‌ای و بهره‌وری موثر در پژوهش محسوب می‌شود. مضمون دوم سؤالات مصاحبه عوامل و شرایط آکادمیک را با تکیه بر مباحثی نظیر اعضای هیئت علمی، کیفیت دانشگاه و آیین‌نامه‌های دانشگاهی بررسی می‌کرد. گروهی دیگر از مصاحبه‌شوندگان در مقوله آکادمیک، سطح علمی و کیفی دانشگاه‌ها را بعد از مرتبه علمی به‌عنوان شاخص اصلی و مهم شکل‌گیری فعالیت پژوهشی می‌دانند؛ زیرا به هر میزانی که یک دانشگاه از سطح کیفی بالایی برخوردار باشد، اعضای هیئت علمی آن دانشگاه نیز از شاخص‌های بالای علمی برخوردار بوده و برون‌دادهای علمی آنان در سطح کیفی بالایی قرار خواهند داشت. علاوه بر این مبحث، مصاحبه‌شوندگان رتبه علمی یک پژوهشگر را که در نتیجه تجربه پژوهشی فرد به‌دست آمده بود را به عنوان یک تضمین برای کیفیت و ماهیت فعالیت پژوهشی برشمردند. اکثر مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند یک فرد برای رسیدن به رتبه علمی بالاتر بیشترین انرژی و زمان خود را صرف انجام فعالیت‌های پژوهشی می‌کند تا امتیاز لازم را کسب کند. کسب رتبه علمی بالا توسط یک عضو هیات علمی علاوه بر استفاده از مزایای مالی، علمی و اجتماعی، نتیجه دیگری که حاصل می‌شود افزایش تجربه پژوهشی و انجام پژوهش‌های با کیفیت است. افزایش شاخص‌های علمی نظیر شاخص اچ ایندکس متأثر از همین تولیدات علمی با کیفیت است. همچنین افراد با رتبه علمی بالاتر که از تجربه پژوهشی کافی نیز برخوردار هستند به علت تسلط پژوهشی که دارند تولیدات علمی آنان از کیفیت بالایی برخوردار بوده که این موضوع نیز سبب افزایش شاخص اچ- ایندکس آن پژوهشگر می‌باشد. البته این مورد که رتبه علمی بالاتر بر کیفیت برون‌داد پژوهشی تأثیر دارد، سال‌هاست که مورد تأکید و تأیید است (Alibeygi, 2008).

سومین مضمون اصلی به شناسایی راهبردهای تسهیلگر یک فعالیت پژوهشی پرداخت. در این مقوله مدیریت دانشگاه‌ها، نشریات علمی، کنفرانس‌ها و همایش‌های علمی و قوانین و آیین‌نامه‌های دانشگاهی به‌عنوان مقوله‌های فرعی مطرح و بررسی شدند. مصاحبه‌شوندگان تمامی مؤلفه‌های عوامل تسهیلگر را در شکل‌گیری فعالیت پژوهشی اعضای هیئت علمی مؤثر می‌دانستند. به عبارتی هر مؤلفه‌ای در گرو مؤلفه دیگر قرار داشت. مثلاً اگر عامل مدیریت و سیاست‌های مدیران اگر اساتید را به سمت انجام فعالیت‌های پژوهشی سوق می‌داد باید مؤلفه دیگری نظیر مجلات و نشریات علمی موجود بود تا پژوهشگران بتوانند یافته‌های پژوهشی خود را در معرض انتشار قرار دهند. بدنبال این موضوع ارتباط علمی شکل می‌گیرد که نتیج آن تبادل یافته‌ها موجب تقویت نقاط ضعف و قوت فعالیت‌های پژوهشی است. به عبارتی مدیران دانشگاهی با قوانین و آیین‌نامه‌هایی که وضع می‌کنند می‌توانند تسهیلگر شکل‌گیری فعالیت پژوهشی و افزایش سطح کمی و کیفی این‌گونه فعالیت‌ها باشند. حسینی شاوون و جاهد (Hosseiny Shavoun & Jahed, 2012) نیز نشان دادند که مدیریت دانشگاه‌ها و عوامل سازمانی به نحو چشمگیری در تسهیل‌سازی و یا ایجاد مانع در انجام فعالیت‌های پژوهشی تأثیر دارد. از دیگر پژوهش‌هایی که به بُعد مدیریت اشاره کرده‌اند می‌توان به Kabakci & Odabasi (۲۰۰۸) اشاره کرد (Kabakci & Odabasi, 2008).

چهارمین مضمون اصلی که با مصاحبه‌شوندگان در معرض تبادل نظر قرار گرفت ساختارهای سازمان محور بودند که با مؤلفه‌هایی نظیر زیرساخت‌های فنی، بودجه و منابع مالی، سیاست‌های حوزه پژوهشی مطرح شدند. در این طبقه‌بندی مؤلفه زیرساخت به‌عنوان موتور شکل‌گیری فعالیت پژوهشی عنوان شد. طی یک فعالیت پژوهشی به هر میزانی که زیرساخت‌ها و تکنولوژی‌های فنی و ساختاری در اختیار پژوهشگر قرار

بگیرد، فعالیت‌های پژوهشی و بروندهای آن از دقت و کیفیت بالایی برخوردار بوده و صرفه‌جویی زمانی و مالی را در بر خواهد داشت. عامل بودجه و منابع مالی در مقوله عوامل ساختاری به‌عنوان یک مشوق فعالیت پژوهشی مطرح شد که بر روی برخی پژوهشگران تأثیر مثبتی داشته و باعث شده پژوهشگران انگیزه بیشتری برای فعالیت پژوهشی داشته باشند؛ بخشی از یافته‌های مضمون چهارم با یافته‌های جاکوب و لفران (Jacob & Lefgren, 2011) که حمایت مالی بر بهره‌وری پژوهشی تأثیر دارد همخوانی دارد.

مضمون دیگر عوامل ساختاری، خطمشی پژوهشی دانشگاه است. مصاحبه‌شوندگان در بررسی سایر مؤلفه‌های عوامل ساختاری، عامل آیین‌نامه‌ها و قوانین ترفیع را منصفانه نمی‌دانستند؛ زیرا آیین‌نامه‌ها به‌گونه‌ای تدوین شده‌اند که افراد را به فردی‌گرایی و کمی‌گرایی در امر پژوهش سوق می‌دهد. در آیین‌نامه‌های موجود اگر گروهی از پژوهشگران به فعالیت پژوهشی و تولید بروندهای علمی اقدام کنند، امتیاز آن پژوهش بین تعداد افراد حاضر در پژوهش تقسیم خواهد شد. این یک عامل بازدارنده شکل‌گیری یک فعالیت پژوهشی گروهی است و باید به‌گونه‌ای اصلاح شود که افراد به انجام کارهای گروهی تمایل بیشتری نشان دهند. آرمیجوس و همکاران (Armijos Valdivieso et al., 2022) اشاره دارند که پژوهش‌های پیشین نقشی اساسی در تبیین تولید تحقیقات بعدی است.

آخرین مضمون اصلی پژوهش حاضر ساختارهای برون‌سازمانی از مصاحبه‌شوندگان سؤال و مورد بحث قرار گرفت. در این طبقه‌بندی مصاحبه‌شوندگان اعتقاد داشتند همکاری‌های علمی به دلیل فردی‌گرایی و منفعت‌طلبی افراد در رسیدن به امتیازات پژوهشی، سطح مطلوبی ندارد اما اگر همکاری علمی معیار اصلی فعالیت‌های پژوهشی واقع شود می‌تواند منجر به تبادل یافته‌های علمی، تقویت نقاط ضعف پژوهش، رفع ایرادات فنی و ساختاری و نیز افزایش سطح کیفی فعالیت‌های پژوهشی شود. عامل دیگر مقوله برون‌سازمانی دانشجویان تحصیلات تکمیلی را در برمی‌گیرد. این گروه از دانشجویان به دلیل اینکه پشتکار و انگیزه کافی که دارند فعالیت‌های پژوهشی آنان در سطح بالایی از کمیت و کیفیت و تنوع زمینه‌های کاری قرار دارد. ضمناً به دلیل اینکه اساتید باتجربه و تأییدشده‌ای به‌عنوان راهنمای فعالیت‌های پژوهشی این گروه از پژوهشگران، بر فعالیت‌های آنان نظارت داشته و راهبری‌های مفید و دقیقی را به آنان ارائه می‌دهند، فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی از کیفیت، دقت و ظرافت بالایی برخوردار است. روشنی و همکاران (Roshani Ali Benasee et al., 2021) نیز بر نقش دانشجویان تحصیلات تکمیلی بر بهره‌وری پژوهشی اعضای هیئت علمی و هنر یک استاد در هدایت و تسهیلگری دانشجویان تحصیلات تکمیلی اشاره داشتند.

در نهایت با توجه به مسئله پژوهش می‌توان گفت اگر چه عوامل فردی در اختیار پژوهشگران است و آن‌ها تلاش دارند تا ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای خود نظیر مهارت‌آموزی، انجام وظایف شغلی و افزایش سواد علمی را به جهت انجام پژوهش افزایش دهند اما تا زمانی که عوامل سازمانی که در حیطه اختیار آن‌ها نیست تسهیل‌کننده امر پژوهش نباشد، نمی‌توان انتظار رشد و توسعه پژوهشی و علمی را داشت.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش، برای بهبود بهره‌وری پژوهشی اعضای هیات علمی دانشگاه لازم است زمینه و بستر مناسب جهت تقویت دانشگاه در جامعه و اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها فراهم نماید. و جایگاه دانشگاه را نبایستی به عنوان ابزار بلکه بستری بی‌بدیل برای بالندگی اتسان‌ها اعم از دانشجو، هیات علمی و کارکنان مورد توجه قرار داد. همچنین توجه به این نکته اهمیت دارد که اکثریت اعضای هیئت علمی در بدو استخدام به عنوان هیئت علمی آموزشی استخدام می‌شوند، یعنی برای معلمي کردن، بنابراین نباید مبنای سنجش و رشد این افراد برون دادهای پژوهشی باشد، تا افراد بتوانند به آن هدفی که در سازمان برای آن استخدام شده‌اند برسند و اگر پژوهشی را انجام می‌دهند تنها برای حل مشکلات کشور باشد نه آوردن امتیازات ارتقاء و تمدید قرار داد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

References

- Akbari, P. (2010). *The role and importance of productivity* (Vol. 25). https://scholar.google.com/scholar?hl=fa&as_sdt=0%2C5&q=Akbari%2C+P.+%282010%29.+The+role+and+importance+of+productivity.+Political-economic+information.+280%2C+178-195+%5BIn+Persian%5D.&btnG=
- Alibeygi, A. (2008). An analysis of the research productivity of faculty members: The case of Razi university. *QJ Res. Plann. Higher Educ*, 46(no), 125-154. <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=8522e8834321d72d06427eefe291b380ba436a0c>
- Alipoor, F., Romiani, Y., & Yarahmadi, M. (2023). Designing and validating the attraction model of faculty members in Farhangian University with an emphasis on upstream documents: a mixed study. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 29(4), 123-139. <https://doi.org/10.61838/kman.irphe.29.4.7>
- Arab-Rahmatipour, M., Mirhosseini, Z., & Saeedi, A. (2023). Investigating the relationship between knowledge sharing and science production from the viewpoints of faculty members of Knowledge and Information Science at Tehran's public universities. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 27(1), 183-210. https://journal.irphe.ac.ir/article_703024_5b810e55932af3177fb41cfd5911b28.pdf
- Armijos Valdivieso, P., Avolio Alecchi, B., & Arévalo-Avecillas, D. (2022). Factors that influence the individual research output of university professors: The Case of Ecuador, Peru, and Colombia. *Journal of Hispanic Higher Education*, 21(4), 450-468. <https://doi.org/10.1177/15381927211008684>
- Barzegar, A. (1994). A look at the concept of scientific policy. *Rahyaft*, 3. <http://ensani.ir/fa/article/141773/%D9%86%DA%AF%D8%A7%D9%87%DB%8C-%D8%A8%D8%B1-%D9%85%D9%81%D9%87%D9%88%D9%85-%D8%B3%DB%8C%D8%A7%D8%B3%D8%AA-%D8%B9%D9%84%D9%85%DB%8C>
- Blix, A. G., Cruise, R. J., Mitchell, B. M., & Blix, G. G. (1994). Occupational stress among university teachers. *Educational Research*, 36(2), 157-169. <https://doi.org/10.1080/0013188940360205>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Creswell, J. W. (2015). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. pearson. <https://thuvienso.hoasen.edu.vn/handle/123456789/12789>
- Dabirian, S., Resvanfar, A., & Asadi, A. (2010). The influence of organizational factors on individual productivity of agricultural extension experts. *Asian Journal of Agricultural Sciences*, 2(3), 78-83. https://www.researchgate.net/profile/Ahmad-Rezvanfar/publication/45266767_The_Influence_of_Organizational_Factors_on_Individual_Productivity_of_Agricultural_Extension_Experts/links/0912f50ebfd5e53c5a00000/The-Influence-of-Organizational-Factors-on-Individual-Productivity-of-Agricultural-Extension-Experts.pdf?_sg%5B0%5D=started_experiment_milestone&origin=journalDetail
- Davarpanah, M. R. (2007). Scientometric challenges in the field of humanities compared to other fields Management in education and training. *Studies in Education and Psychology*, 8(2), 125-146. <https://www.sid.ir/paper/440779/fa>
- Faraji Armaki, A., Arasteh, H., & Ferasatkah, M. (2012). Developing a Model for Increasing Research Productivity of University Faculty Member: a Case Study of Shahid Beheshti University. *Journal of Management and Planning In Educational System*, 5(1), 95-117. https://mpes.sbu.ac.ir/article_98371_b88060df6907061d73a99a6c8c5080b2.pdf
- Gall, M., Borg, W., & Gall, J. (2016). Quantitative and qualitative research methods in educational sciences and psychology. *Translated by Ahmad Reza Nasr, et al*, 1398(11), -. https://scholar.google.com/scholar?hl=fa&as_sdt=0%2C5&q=Gall%2C+M.+%2C+Borg%2C+W.+%2C+%26+Gall%2C+J.+%282011%29.+Quantitative+and+qualitative+research+methods+in+educational+sciences+and+psychology.+Vol.+I.+Translated+by+Ahmad+Reza+Nasr+et+al.+Tehran%3A+SAMAT+and+Shahid+Beheshti+University+Publications+%5BIn+Persian%5D.&btnG=
- Haidari, G., Farajpahlou, A.H, Asadnia, A. (2013). Analysis research motivational and inhibitor factors among Iranian graduate students of Library and Information Science. *Quarterly of Information Science and Codicology*, 19(10), 107-124. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1116804>
- Hosseiny Shavoun, A., & Jahed, H. (2012). The Viewpoint of faculty members on research obstacles at Tabriz University. *Journal of Science and Technology Policy*, 4(4), 49-65. https://jstp.nrisp.ac.ir/article_12858_e12731bab08c6e00f1d14b8dcf056299.pdf
- Jacob, B. A., & Lefgren, L. (2011). The impact of research grant funding on scientific productivity. *Journal of Public Economics*, 95(9), 1168-1177. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2011.05.005>
- Kabacki, I., & Odabasi, H. F. (2008). The Organization of the Faculty Development Programs for Research Assistants: The Case of Education Faculties in Turkey. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 7(3), 56-63. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1102947>
- Kamali, Y. (2018). Methodology of Thematic Analysis and its Application in Public Policy Studies. *Iranian Journal of Public Policy*, 4(2), 189-208. <https://doi.org/10.22059/ppolicy.2018.67875>
- Kinman, G. (1998). *Pressure points: A survey into the causes and consequences of occupational stress in UK academic and related staff*. Association of University Teachers London. https://www.researchgate.net/profile/Gail-Kinman/publication/266473393_A_Survey_into_the_Causes_and_Consequences_of_Occupational_Stress_in_UK_Academic_and_Related_Staff/links/551be18a0cf2fe6cbf75f764/A-Survey-into-the-Causes-and-Consequences-of-Occupational-Stress-in-UK-Academic-and-Related-Staff.pdf

- Lashkari, N., Salehi, M., & Zamani, F. (2021). Presenting a futures research model to improve the quality of research activities in Islamic Azad universities of Mazandaran province. *Quarterly Journal of Medical Sciences Education and Development Center*, 12(1), 119-130. <https://www.sid.ir/paper/415328/en>
- Mirsepasi, N., & Afghahi, B. (2012). Comparative analysis of organizational intelligence in higher education: A case study. *Journal Of Research and Planning In Higher Education*, 18(3), 67-86. <https://www.sid.ir/paper/68074/en>
- Mohseni Nia, M. J. (1999). *Budget and planning in education* (Vol. 1).
- Nguyen, T. L., & Tuamsuk, K. (2021). Faculty-librarian administrative structure and collaborative activities supporting teaching and research at Vietnamese universities: A qualitative study. *Ifla Journal*, 47(2), 236-249. <https://doi.org/10.1177/0340035220944945>
- Roshani Ali Benasee, H., Hassani, M., & Ghalavandi, H. (2021). Identifying the Dimensions and Components of Research Development for Designing a Conceptual Model (Case Study: Faculty Members of Urmia University). *Journal of Management and Planning In Educational System*, 14(2), 169-196. <https://doi.org/10.52547/mpes.14.2.169>
- Shafiee, F. S., & Sobhani, H. (2018). Analyzing and explaining the research performance of faculty members with mixed approach and multilevel modeling, case study: University of Tehran. *Journal of Educational Planning Studies*, 7(13), 97-120. https://eps.journals.umz.ac.ir/article_751_164.htmlhttp://eps.journals.umz.ac.ir/article_2024.html?lang=en
- Shams, A.-H. (2016). Productivity Enhancement Alternatives Among Academic Staff Members. *Management and Development Process*, 29(2), 71-98. <http://jmdp.ir/article-1-2282-en.html>
- Tahazadeh, M. (2012). *Faculty and its position in the university* (Vol. 4). <https://ensani.ir/fa/article/320844/%D9%87%DB%8C%D8%A6%D8%AA-%D8%B9%D9%84%D9%85%DB%8C-%D9%88-%D8%AC%D8%A7%DB%8C%DA%AF%D8%A7%D9%87-%D8%A2%D9%86-%D8%AF%D8%B1-%D8%AF%D8%A7%D9%86%D8%B4%DA%AF%D8%A7%D9%87>
- Teater, B., Lefevre, M., & McLaughlin, H. (2018). Research activity among UK social work academics. *Journal of Social Work*, 18(1), 85-106. <https://doi.org/10.1177/1468017316652002>
- Zamani, A., & Pouratashi, M. (2022). Teamwork in faculty members' research activities: Difficulties and solutions. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 28(3), 85-111. https://journal.irphe.ac.ir/jufile?ar_sfile=3883430